СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVIII. Ч. 132. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ПЯТНИЦЯ, 9-го ЧЕРВНЯ 1950. — No. 132. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JUNE 9, 1950. VOL. LVIII.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки — СІМ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — FIVE CENTS in the U. S. of America — SEVEN CENTS Elsewhere

ПРОГРАМА ДЛЯ СТАРІЮЧОГО НАСЕЛЕННЯ

Вашингтон, 7. червня. — Адміністратор Федерального Забезпечення, Оскар Р. Ювінг, на прохання през. Трумана, скликує першу Конференцію в справі Старіючих на 13, 14, і 15 серпня. У листі до Ювінга президент бажає прослідження всіх належних груп тла з'ясування проблеми старіючого населення і для складення відповідних вказівок, що з цею проблемою зробити. У відповіді Ювінг оприлюднив намір запросити до Вашингтону кілька соток осіб, які інтересуються старіючими людьми. Між запрошеними є д-р Франсіс Тавнсенд, автор пенсійного пляну.

Конференція не приходить неподівано. Уряд вислав до різних підприємств звіт шости федеральних агенцій, які студіювали проблему старіння впродовж двох років. Цей документ названий „Програма для Старіючого Населення" буде підставою для плянованої конференції. Досі стверджено, що в році 1900 кількість осіб у віці 65 років і вище виносила 3,080,400, тобто 4.1 відсотків усього населення, а в біжучому році їх число виносить 11,270,000, тобто 7.6 відсотків. Ініціяторами розв'язки цеї проблеми йдеться про те, щоб „додати життя старечим літам, а не додати самі літа". Отже вони будуть глядіти за способами для підшукання праці, для збереження здоров'я, створення товариського середовища і перевиховання старших осіб, щоб вони пристосувалися до відносин.

ПРЕЗ. ТРУМАН ГЛЯДИТЬ НА АМЕРИКУ ЯК НА МОРАЛЬНОГО ПРОВІДНИКА

През. Труман, складаючи привіт 500 делегатам краєвої Лютеранської Конвенції, висловив переконання, що Злучені Держави, у своєму змаганні до тривалого миру є водночас моральним провідником і слугою народів світу, в якому місце є і достаток для кожного з них. „Ми стоїмо перед велетенськими відповідальностями. Ми стали провідником моральних сил світу, провідниками всіх тих, що вірять, що Проповідь на Горі має справді на увазі те, що в ній сказане; ми є провідниками цієї частини світу, яка вірить, що право є Богом даний закон, на підставі якого ми живемо; що всі наші традиції походять від Мойсея і Ісуса в Проповіді на Горі. Ми змагаємо, щоб життя і діяти на підставі того закону. За те ми маємо тепер в світі сили, які не вірять у моральний закон, які навіть кажуть, що нема Найвищого Єства і що матеріяльне добро є єдине, яке має значення".

ЗАКОНОПРОЄКТ ПРО ДІ-ПІСТІВ В БІЛОМУ ДОМІ

Вашингтон. — Компромісовий законопроєкт для допущення переміщених осіб в загальному числі 341,000 до Злучених Держав упродовж двох літ перейшов у сенаті в середу і його передано до підпису президента. Нема сумніву, що президент підпише законопроєкт тому, що він саме побивався за теперішній біл.

За інтервенцією президента іміграційна влада стримала депортацію 108 втікачів з Шангаю, які в переїзді до Европи затрималися в Злучених Державах. Вони мають право залишитися тут до 19 червня.

ОДИНАДЦЯТЬ „АНТИФАШИСТІВ" ПОПАЛО В ТЮРМУ

Вашингтон. — Д-р Едвард Барскі й десять інших людей, які називали себе „антифашистами" і під цією маркою вели комуністичну пропаганду в Америці, попали в тюрму за відмову свідоцтва в комісії неамериканських діянь палати репрезентантів. Між арештованими є письменник лівого напрямку, Гаверд Фаст. Вони були засуджені на тюрму ще перед трьома роками, одначе вносили відклики, які остаточно відкинено. Вони всі брали участь у збиранні фондів для комуністів, які їздили боротися проти ген. Франка в Еспанії.

АЙЗЕНГАВЕР ПРОТИ НЕРОЗБІРЧИВОГО ТАВРУВАННЯ ЛЮДЕЙ КОМУНІСТАМИ

Ню Йорк. — У промові до студентів „сеніорів" Колумбійського університету ген. Двайт Д. Айзенгавер взивав студентів перед нерозбірчивим вживанням слово „комуніст" на різних противників американського способу життя і радив „поводитися справедливо, на американський лад", коли йдеться про відсунення підривних елементів від шкідливого діяння. Айзенгавер звернув увагу, що комуністи називають кожного некомуніста „фашистом" і тому це викликає велике негодування проти комуністів. Те саме може статися з такими, що називають своїх противників комуністами, хоч вони ними не є. Він взивав не зражуватися початковими успіхами Росії в її пропаганді, і ждати часу, коли вільні народи переможуть в холодній війні.

ЗА РОЗБУДОВУ ПРОМИСЛУ В ОКОЛИЦІ СКРЕНТОНУ

Скрентон. — Від літ тутешня околиця вважається за одну з найбільших внаслідок зменшення експлуатації вугілля. Щоб прийти з допомогою, федеральний уряд рішив примістити тут деякі федеральні підприємства, головно продукцію для оборони країни. Заохочені такою підтримкою провідники громадського життя почали кампанію за збирання $2,000,000 на розбудову іншого роду промислів. На вічу, скликаним в цій справі, промовляв віцепрезидент Албен Барклі по радіо з Вашингтону. Він взивав, щоб створити варстати праці для 21,6000 безробітних.

УДЛИ ВЕСТЕРН ЮНІОН ЗАКУПЛЕНІ РЕКІТІРАМИ

Під час допитів над незаконним пересиланням грошей на заклади при кінських перегонах та над іншими родами підпільних фінансових операцій, виявилося, що рекітірські підприємства в Ст. Луїс закупили 14,000 удилів в телеграфічній Компанії Вестерн Юніон. Внаслідок того рекітіри мали першенство в пересиланні телеграм в цій компанії і то в справах пересилки грошей на заборонені гри та заклади.

АЧЕСОН НЕ ҐОДИТЬСЯ НА ДОПУЩЕННЯ ЧЕРВОНОГО КИТАЮ ДО О.Д.

Вашингтон, 7. червня. — Секретар стейту Дін Ачесон обережно відкинув зазив генерального секретаря Об'єднаних Держав, Тригве Лі, щоб допустити до цієї організації комуністичний Китай і такою ціною забезпечити поворот Совєтів до О. Д. Він заявив, що теперішнє напруження в світі є вислідом совєтської політики і що таку політику мусить побороювати вільний світ.

На пресовій конференції, підчас якої Ачесон висловив оті думки, він виразно стверджив, що Совєтський Союз вживає обструкції, залякування й інших засобів, щоб перемінити Об'єднані Держави на інструмент своєї політики. Єдиним отвертим шляхом для Злучених Держав залишається обстоювати теперішню їхню політику у відношенні до Росії, а саме створити положення сили серед народів вільного світу. З другого боку, твердив Ачесон, З. Д. А. приймуть рішення якогонебудь органу О. Д., яке западе справжньою більшістю „і ми не покинемо нарад".

Ачесон признав секретареві Лі право дбати про працездатність О. Д., як це він виявив у десяти точках в Лейк Соксесс, одначе сказав, що тепер нема легкого „чуда" для покінчення холодної війни.

Протилежну думку висловив сен. Герберт О'Коннор, демократ з Мериленду, який сказав, що секретар Лі „рішучо йде по комуністичній лінії". — Він назвав плян признати місце китайським комуністам в О. Д. „найгіршою згодою", і зробив закид, що Лі є тільки трубою Сталіна.

ГЕН. МАРШАЛ ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД СОВЄТСЬКИМ НАПАДОМ

Якщо б Злучені Держави заперестали давати військову допомогу вільним країнам і звільнили себе від „озброювання до самої голови, то це стане нещастям для нас і для закордону", — сказав ген. Дж. К. Маршал підчас складання свідоцтва в конгресових комісіях. Кошти втримання нашої країни як збройного табору дійдуть до 30 біліонів річно, виявив генерал, який був головою ген. штабу під час війни і секретарем стейту опісля. Коли б Америка перестала давати дальшу військову допомогу Західним країнам, то це був би сигнал для Росії, щоб розпочати наїзд на Західну Европу, теж загрозити країнам Латинської Америки і околиці Карібського моря, а через те відокремити Злучені Держави політично, економічно й мілітарно.

ВАРҐАС НА ОВИДІ ЯК КАНДИДАТ НА ПРЕЗИДЕНТА БРАЗИЛІЇ

Ріо де Жанейро.— Давнішний президент, Хетуліо Варгас, рішився знову кандидувати на президента Бразилії. Про це написав він до губернатора провінції Сан Павльо, уповажнюючи його почати кампанію за його вибір. Здогадуються, що Варгас приспішив свою кандидатуру, щоб випередити Соціялістичну партію, яка хоче поставити опозиційного кандидата для об'єднання усієї опозиції. Тому, що Варгас має багато прихильників між соціялістами, він надіється, що вони підтримають його кандидатуру, виступаючи з партії.

ВАКАЦІЙНА ОСЕЛЯ — ПЕРШИМ ЗАВДАННЯМ ГРОМАДИ В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк, 8. червня. Ініціятивний Комітет Української Літньої Оселі робить вже останню підготовку до великого громадського віча, що відбудеться в найближчу суботу, 10. червня, в год. 7-мій ввечорі в Стайвесант Гай Скул при 15-й вулиці. Дальші інформації та загальний відгук на заходи Комітету переконують, що українська громада нюйорської метрополії вважає справу Літньої Оселі своєю найважливішою проблемою дня та відповідно до неї ставиться, хоча загальну оцінку можна буде видати тільки після віча. Тому дуже важливо, щоби якнайбільша кількість громадян, головно родичів, взяли в ньому участь. Довідуємося, що Літня Оселя буде визнана за виховно-харитативну інституцію і пожертви на її цілі можна буде, згідно зі законом відраховувати від податку. Ініціятивний Комітет увійшов в контакт з цілим рядом подібних загально-американських інституцій, ведучи підготовку Оселі на найширшій базі.

8 УКРАЇНЦІВ ЖЕРТВОЮ КОПАЛЬНЯНОЇ КАТАСТРОФИ В БЕЛЬГІЇ

Брюсель, 8. червня. — В четвер 11-го травня, в копальні Марісмонт-Баскоп коло П'єтону в районі Шарлеруа в Бельгії, згинула від вибуху газу зміна робітників в одному з забоїв 500 метрів під землею. Це найбільша копальняна катастрофа в Бельгії в повоєнних часах. Жертвою цеї катастрофи впало 42 робітників убитими і 2 важко пораненими. Отруйні гази утруднювали рятункову акцію, якою керував міністер господарства (тепер новоіменований премієр Жан Дювесарт). В Белгії проголошено національну жалобу. — Мюнхенський „Український Самостійник подає, що між вбитими було 13 ДП, з того один поляк і 12 українців та росіянів.

ГЕН. М'АРТУР ПРОДОВЖУЄ АКЦІЮ ПРОТИ ЧЕРВОНИХ В ЯПОНІЇ

ЗА ЧЛЕНАМИ Ц. К. ТЕПЕР ТЕЖ ЧЕРВОНИХ РЕДАКТОРІВ ВИКЛЮЧАЄТЬСЯ З ПУБЛИЧНОГО ЖИТТЯ

Токіо, 8. червня. — Своє домагання до японського уряду, щоби всіх 24 членів Центрального Комітету комуністичної партії виключити від участи в публичному житті, американський головнокомандуючий на Далекому Сході, ген. Доглес МекАртур, поширив тепер ще на 17 редакторів і управителів офіціяльного комуністичного органу „Ахата" („Червоний Прапор"). Подібного кроку можна було сподіватися після того, як ця газета два дні тому проголосила офіціяльний комуністичний протест проти попереднього розпорядження ген. МекАртура та закликала „японські маси" до генерального страйку проти виконання того розпорядження. В політичних колах стверджується велике виховне значення поступку ген. МекАртура, який мав би всі підстави і причини поставити японську комуністичну партію поза законом, головно після явного нападу комуністів на американських вояків в Поминковому Дні. Американський комендант вибрав посередню дорогу і, залишаючи комуністичну партію як таку, пробив відповідні заходи проти її керівників.

УКРАЇНЕЦЬ — ПРИКЛАДОМ УСПІХУ ІМІГРАНТА В ДІТРОЙТІ

Дітройт, 8. червня. — Місцевий Нюз з 25-го травня подав інформацію, в якій українця Юрія Фішера ставиться за приклад успіху імігранта в цій країні. Юрій Фішер, що молодим хлопцем прибув до Дітройті на залізниці, тепер є капітаном найбільшого і найшвидшого корабля на Грейт Лейкс. Корабель називається „Вілфред Сайкес", іменем другого імігранта з Нової Зеландії, що вибився на голову Америкен Стіл Компані, власника корабля.

ДЮВЕСАРТ ІМЕНОВАНИЙ ПРЕМІЄРОМ БЕЛЬГІЇ

Брюсель, 8. червня. — Після недільних виборів, в яких перемогла католицька соціяльно-християнська партія, та після резигнації тимчасового уряду премієра Ейскінса, принцрегент Карло іменував вчора новим премієром Жана Дювесарта, доручуючи йому створити новий уряд. Новоіменований премієр негайно заявив, що він створить однопартійний уряд та подбає, щоби якнайскоріше вирішити справу повороту короля Леопольда і тим закінчити довгу внутрішньополітичну кризу, яка вже від кількох місяців паралізує Бельгію.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ПРЕДСТАВНИК ПРОПОНУЄ АТОМІЧНИЙ ЦЕНТР В ЕВРОПІ

Флоренція, Італія, 8. червня. Ізидор І. Рейбі, американський представник на конференції ЮНЕСКО, запропонував вчора, щоби в Европі створити лябораторію ядрової фізики, — включно з циклотроном. Професор Рейбі, відзначений свого часу нагородою Нобля, накреслив при цьому загальний плян для здійснення цеї пропозиції.

ВІДЛОЖЕНО ВИСТАВУ „ОПРИШКІВ" НА 18 ЧЕРВНЯ

Ню Йорк, 8. червня. — З огляду на деякі технічні трудності, заповіджену на найближчу неділю виставу „Опришків", влаштовувану Гуцульською Групою „Чорногора" з Филаделфії, відложено до червової неділі, 18-го червня. Вистава відбудеться в тій самій годині і з такою самою програмою в тій самій залі.

НІМЕЦЬКО-ПОЛЬСЬКИЙ ДОГОВІР В СПРАВІ КОРДОНУ НА ОДРІ

СХІДНА НІМЕЧЧИНА ПОГОДИЛАСЯ НА ТИМЧАСОВО ВСТАНОВЛЕНИЙ АЛІЯНТАМИ ЗАХІДНО-ПОЛЬСЬКИЙ КОРДОН

Варшава, 8. червня. — Комуно-польський уряд, за згодою такого ж маріонеткового уряду Східної Німеччини, проголосив вчора комунікат про підписання німецько-польського договору, на підставі якого Східна Німеччина признає Польщі встановлений тимчасово аліянтами кордон Одра-Ніса, віддаючи Польщі всі німецькі землі на схід від цеї лінії. „Переговори" в тій справі відбулися у Варшаві і тривали точно 36 годин. За той час не тільки підписано договір в справі кордону, але й п'ять торговельних договорів та видано спільну декларацію в справі культурної співпраці. Німецьку делегацію очолював заступник премієра східно-німецького уряду, Волтер Ульбріхт. В кінцевій заяві він не забув подякувати Сталінові, що вможливив ці переговори „рівного з рівним", замість „понижуючих і обидних" вимог Пляну Маршала. Західно-німецька преса відразу натаврувала цей договір в справі кордону як „зраду", стверджуючи рівночасно, що він не має жадної правної підстави, бо такі справи, як визначення нових кордонів Німеччини, може полагодити тільки мировий договір. Сподіються теж офіціяльного протесту західних аліянтів.

ЮГОСЛАВІЯ НАМАГАЄТЬСЯ ДІСТАТИ $100,000,000 НІМЕЦЬКИХ КРЕДИТІВ

Франкфурт, 8. червня. — Західно-німецький уряд, за згодою західних аліянтів, розглядає тепер пропозицію Югославії признати їй довгореченцевий кредит, в сумі 80 до 100 мільйонів долярів на закупно в Німеччині основних дібр, головно машин, гірничого і промислового устаткування та інших залізних і стальних продуктів, що їх відмовляють Югославії країни Комінформу. Борги Югославія зобов'язується сплатити впродовж п'ятьох років і не готівкою, але постачанням збіжжя, м'яса, тютюну та цілого ряду сирівців.

ВЧИТИМУТЬ НІМЦІВ „МАРКСИЗМУ-ЛЕНІНІЗМУ"

Берлін, 8. червня. — Комуністична партія в Східній Німеччині наказала сьогодні всім своїм членам перейти вишкіл „марксизму-ленінізму". Вишкіл почнеться з днем 1-го листопада і його метою є „загострити ідеологічну зброю та збільшити поготівля проти англо - американських підпалювачів війни і їх агентів" — кажеться в офіціяльному повідомленні. Рівночасно партія повідомила, що вона має 3,000.000 членів на всіх прибл. 18,000.000 населення Східної Німеччини. Західно-німецька преса повідомляє про нову хвилю чистки в совєтській зоні.

РОЗДІЛИЛИ МАЙНО Б. ІТАЛІЙСЬКОГО КОРОЛЯ

Рим, 8. червня. — Місцевий суд вирішив сьогодні долю приватного майна колишнього короля Віктора Емануеля, вартість якого оцінюється на около п'ять мільйонів долярів. Суд рішив поділити майно на п'ять частин і чотири частини признати чотирьом дочкам покійного короля, а п'яту частину, яка мала б припасти королеві Гумбертові, синові і наступникові Емануеля, передати як законну власність держави.

НОВА МАСОВА „ЧИСТКА" В РУМУНІЇ

Париж, 8. червня. — Тут наспіли вістки, що в Румунії тепер ведеться поголовна „чистка" усіх „неблагонадійних елементів", від центрального комітету комуністичної партії почінаючи. Заарештовано поверх 1,400 осіб, з того чотиристa відомих політичних діячів протягом одної тільки ночі з 5 на 6-го травня. Насамперед виарештувано поголовно всіх бувших членів уряду премієра Петру Грози, що архилояльно співпрацювали зі Совєтами під час війни та безпосередньо після неї. У в'язниці опинилися чотири колишні міністри вже комуністичного уряду: Олександер Олександріні, колишній міністер фінансів, Петру Бевн, колишній міністер господарства, Ґеорґ Ванту, б. міністер публичних робіт та Раду Роскулєт, б. міністер віровизнань. Всі вони були міністрами вже в уряді Грози. Поголовно виарештувані теж всі інші особи, що коли-небудь мали нещастя занімати відповідальний державний пост. Між заарештованими є кількох генералів та багато високих старшин.

ПОЛІТРУКИ ЗАМІСТЬ ГЕНЕРАЛІВ В СОВЄТСЬКОМУ УПРАВЛІННІ В НІМЕЧЧИНІ

Берлін, 8. червня. — В совєтській зоні Німеччини, включно зі східним Берліном, відкликано совєтський окупаційно-військовий персонал, передаючи головну контролю німецької адміністрації совєтським політрукам. Проголошено такі зміни на чолових постах совєтської адміністрації: на місце совєтського команданта в Берліні, ген. Олександра Котікова, іменовано совєтського контрольного комісара, Сергія А. Денгіна; заступлено комісарами теж комендантів трьох східно-німецьких провінцій: — комісаром Бранденбургу іменовано Григорія Н. Малькіна, на місце ген. В. М. Шарова; — комісаром Саксонії іменовано Сергія І. Урасова, на місце ген. Д. П. Дубровського; комісаром Тюрингії призначено Степана З. Панчина, на місце ген. І. С. Колесниченка. Ці зміни означають передачу Східної Німеччини під контролю совєтського міністерства закордонних справ та під цивільну юрисдикцію, замість військової.

ЕВРОПЕЙСЬКІ ІНДУСТРІЯЛІСТИ САБОТУЮТЬ ВІДБУДОВУ

Рим, 8. червня. — Представники і провідники европейського промислу свідомо та виключно з егоїстичних мотивів і власної короткозорости саботують програму европейської відбудови, ведену Адміністрацією Господарської Співпраці — твердив сенатор Виліям Бентон, демократ з Конектікат, в своїй промові перед Американською Торговельною Палатою в Італії. Сенатор Бентон наводив в доказ свого твердження цілий ряд конкретних прикладів, головно з европейської автомобільної індустрії.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сити і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

„ПОЛЬСЬКА ШИНКА"

Імпортована з Польщі шинка стала одною з проблем, зв'язаних з холодною війною.

Правду кажучи, виринула ця проблема з інших причин, бо з безробіття. Відомо, що багато американських підприємств боляче відчуває конкуренцію з закордонним подібним виробництвом, де продукція дешевша хочби тому, що в інших країнах життєвий стандарт низький, а платня робітника мала. Статистика виказує, що останніми часами поважне число американських підприємств якраз з таких конкуренційних причин зліквідовано, бо американський ринок завалений товарами з закордону, які дешевші в порівнянні з американськими товарами. Цею справою особливо зажурені робітничі юнії, бо з ліквідацією підприємств злучене теж безробіття, а воно далі дуже дошкульне. Якраз на цю справу звертає увагу робітничий коментатор Віктор Різел і заповідає ширшу акцію Американської Федерації Праці в цілі урегулювання американського імпорту.

Не зважаючи на заяву секретаря скарбу Снайдера, що наближається для бизнесу „ера динамічного прогресу", справа ця не виглядає так рожево. Пізнати це хочби по заклику, проголошенім — як повідомляє Асошіейтед Прес — цивільними провідниками в Скрентоні, яким вони взивають 300,000 мешканців Лакаванської Долини взятись за „тотальну мобілізацію" і так врятувати цю колись так багату Долину від „економічної руїни". Виявляється, що безробіття в скрентонській окрузі постійно зростає і через те ситуація стає критичною.

Таке діється не тільки в скрентонській окрузі. Такі самі недобрі вісті надходять з багатьох інших сторін. Тому не диво, що шукаючи виходу з цього поганого становища, знов піднято давню проблему американського імпорту. Проте ніхто не думає про цілковите припинення довозу товарів до Америки, а особливо з таких країн, з якими вона заприязнена та які потребують долярової валюти, щоб піднятись економічно та мілітарно для кращої оборони перед евентуальною кремлівською агресією. Тут йдеться про експорт тих країн, які є під диктатом Москви. Це мова про Совєти та їхніх сателітів.

В місяцях січні і лютім цього року спроваджено з Польщі до Злучених Держав більше шинки, ніж в цілому минулому році, не зважаючи, що відносини між Москвою і Вашингтоном постійно загострюються. Недавно в Ґрейс Гарбор, у стейті Вашингтон, 250 американських рибацьких суден влаштували демонстраційну параду, щоб нею запротестувати проти політики департаменту стейту, яка завалює американські ринки раковими продуктами з Росії й тим руйнує власну продукцію.

Протести проти імпортування товарів з Росії, а теж з Польщі, Чехословаччини та тих країн, які опинились у совєтській сфері впливів, базуються головно на тому, що це є імпорт з країн, де існує „невільнича праця". Москва, кажеться у протестах, використовує своїх „невільників", не рахуючись з людською гідністю і людським життям, а доляри, зібрані за ту „невільничу працю", вживає на продовжування холодної війни та зброю проти Америки. Звідси і протест проти — „польської шинки" з такої Польщі, якою править Рокосовський, ставленник Сталіна.

Тепер заповіджено урядове слідство в справі „невільничої праці за Залізною Заслоною". З цього виходило б, що протести таки щось помагають.

МОЛОДЕЧІ ТАЛАНТИ

Це пора, коли по цілій країні газети переповнені картинами університетських майданів з молоддю, між якою бачимо звичайних випускників („ґрадуантів"), інших з почесними дипломами („кум ляуде") а ще інших з академічними ступнями, такими як „бачелор оф артс", „доктор" і т. п. В Америці, як відомо маємо різнородні високі школи, як і дипломи з різнородними назвами.

Батьки й свояки, які прибувають на „ґрадюейшен" (промоцію) своїх рідних мають хоч одну потіху, що їхній свояк-кревняк остаточно покінчив школу і має фах. Так, фах є. Але де є варстат праці? Де є „джаб"?

Два великі університети в одному тільки Ню Йорку, випускають тепер 17,000 студентів з дипломами. Ще нема обчислення, кільки є кандидатів з університетською освітою в цілій країні, що шукатимуть тепер праці, маючи дипломи в руках. Як довго студент учиться, він має одну ціль на оці: Саму науку. Але як скінчить науку, перед ним важливе питання: — Як використати науку для практичних цілей? Це є питання, яке турбує самих кандидатів як і їхні родини. Воно турбує щораз більше ціле суспільство, бо з кожним роком є щораз більше інтелектуальних сил, для яких нема варстатів праці. Не зважаючи на такий стан відчувається всюди — брак талантів. За тими талантами всюди питають, всюди їх шукають. Це й причина, чому президент Труман покликав до життя комісію Виховної Політики, яка має за завдання шукати між десятками тисячів молоді з високою освітою такі одиниці, які не тільки заступили б теперішній національний провід у всіх ділянках праці і розвитку, але й піднесли б його на вищий ступінь. Такі таланти, як кажеться, треба знайти і вишколювати. Саме тепер знаменитий час звернути увагу на таку діяльність комісії — бо „жатва багата".

При підшукуванні талантів рахують на поміч преси. Як вона розголосить справу, то на неї певно звернуть увагу батьки і молодь. Тому саме голова комісії, теперішній президент Гарвардського університету, др. Джеймс Брайент Конант, відбув пресову конференцію і виявив, що має вже готовий звіт з довгих нарад комісії, яка ухвалила вказівки, якими повинні б руководитися ті, що шукають за талантами для їхнього дальшого навчання і вишколу. Звіт обіймає сотню сторінок. У ньому багато вказівок. Основна думка така: Між великою кількістю талантів можна завважити велике спустошення. Майже половина талановитої молоді марнується так, як марнується плодюча земельна почва через вижолоблювання і сполікування дощовою водою підчас зливи. Це приходить найчастіше з недбальства. Між усією молоддю є один відсоток дуже високих талантів, а десять відсотків звичайних талантів. Таким треба прийти з вказівками, в якім напрямі вони повинні вчитися й вишколюватись. Ціла половина учнів з справжніми талантами загублюється, заки покінчить науку в середній школі („гайскул"). Щоб друга половина не загубилася вже після закінчення гайскул, Конант пропонує оснування дворічних каледжів на прилюдний кошт. Тому, що наука в таких каледжах буде безплатна, велика кількість молоді перейде туди, а решту вже зроблять учителі-професори. Як професори відкриють високі таланти, то для таких студентів треба буде постаратися за фонди-позички, чи дари, щоб не дати марнуватися многонадійній молоді, а післати її на вищі студії.

Оце загальна вказівка для студентів і батьків на майбутнє. Та вона ще не розв'язує вповні справи на теперішній час, головно для таких талантів, які вже мають признання, а не мають фондів.

„СЛОВ'ЯНСЬКИЙ СУЕЗ"

Совєтський Союз, рівночасно з перманентними чистками та взагалі терористичною „соціялізацією" захоплених ним під час та внаслідок другої світової війни східних і південно-східних европейських країн, приготовив і здійснює кілька важливих проєктів на довшу мету, що мали б стати тривкою базою для злуки тих просторів з російським „материком". До цих проєктів зараховується насамперед будову двох нових каналів, що мали б получити Балтійське море через Дунай з Чорним морем та які називається „слов'янським Суезом".

Перший канал вже будується для скорочення водного шляху по Дунаю до Чорного моря. Він мав би перетяти простір около 60 миль від закруту Дунаю коло Чернаводи до Меджідіє, де має бути побудований новий великий порт, що відставив би на друге місце навіть найбільшу румунську пристань в Констанці. Другий канал, вже справжній „слов'янський Суез", мав би получити Одру з Дунаєм біля Братиславии. Праця над цим каналом від Одри між польською місцевістю Косель і чеською Моравською Остравою вже почалася два роки тому і повинна б закінчитися за дальших чотири роки.

Канал між місцевістю Чернавода і Меджідіє зв'язується з цілим рядом інших робіт і проєктів. В самій Чернаводі будується річковий порт, що включатиме великий басейн, який дозволяв би на вирівнювання води між Дунаєм і каналом, вможливлюючи переїзд кораблів. Сам канал мав би причинитися теж до висушення болот дельти Дунаю та здобуття для сільського господарства около 2,500,000 акрів землі. Будується нову залізницю і нові фабрики та нові міста. Все, здавалося б, впорядку і має великі перспективи. Але при цьому звертає на себе увагу мала замітка в румунській комуністичній газеті „Скантея", в якій дослівно написано: „Комуністична партія, свою організацію Дунайсько-Чорноморського проєкту, стоїть перед великим, політичним і організаційним завданням, бо при виконуванні цього проєкту мають працювати великі маси напів-пролетаріяту та міської буржуазії, непризвичаєних до трудової дисципліни". Це противорічить пропагандивному гаслу про „будову каналів без буржуазії і проти буржуазії" а доводить недвозначно, що в цих роботах застосовується ті самі методи російського деспотизму, на яких практично Росія повстала та які стали базою „соціялістичної праці" в Совєтському Союзі. Вже деспот Петро побудував Петербург на козацьких кістках, українськими кістками встелив Сталін дно Біломорського та інших каналів, а тепер людськими кістками буде встелювати теж дно Дунайського каналу.

Дещо трудніше виходить зі „слов'янським Суезом" між Одрою і Дунаєм. Першою трудністю є відкинення австрійським урядом совєтської пропозиції відступити „чехам" відповідний простір на лівому березі Дунаю напроти Братислави, для розбудови цього міста в найбільший наддунайський порт. З другого боку, Дунай перепливає через територію збунтованої і відірваної від російського „материка" Юґославії. Це тепер є дуже поважною перешкодою перемінити Дунай в „русскую реку", що формально зроблено договором в Білгороді два роки тому, під яким підписана теж Юґославія. Але, як кажуть, „не та тепер Юґославія . . ."

Праці над обома каналами ведуться під проводом совєтських інженерів, на підставі совєтських планів, і під наглядом совєтського МВД, що теж вербує до цих робіт „ентузіястичних" робітників та вчить їх „трудової дисципліни".

Будову каналів в інших обставинах можна б справді вважати за передумову кращого господарського розвитку в країнах центральної, східної та південно-східної Европи. Вона теж не є московською видумкою, бо пляни щодо водного получення між Балтиком і Чорним Морем вже мають свою довгу історію. Між ними є теж відомий плян на получення цих двох морів каналом між Вислою — Бугом і Дністром, що серіозно скорочувало б цей шлях. Проте, всі інші уряди, які не були б настільки „волелюбні" і „демократичні", щоб використовувати до таких робіт мільйонів кріпаків і невольників, не могли забратися до цього діла без відповідної підготовки. З другого боку, в совєтських плянах будова каналів ведеться не для кращого господарського розвитку, але для кращого господарського ограблювання поневолених країн. Потреби майбутньої совєтської агресивної війни проти Заходу тут, очевидно, теж грають не останню ролю.

Трагедія українського села

(З історії Денисова)

Висхле, пожовкле обличчя денисівської громадянки говорить за себе. Воно свідчить про тяжкі роки життя в постійній праці, в турботах, у всякого роду недостачах. Ця 65-літня бабуся збирається до своїх дітей, що перебувають у Канаді та в Америці. Ждала, що її наймолодший син поїде з нею з Німеччини, але він ще не пройшов усіх контрольних комісій. Отже мусять їхати сама.

Розпитую про Денисів, згадуємо ганебну „пацифікацію" цього села, що її вчинило польське військо та поліція у вересні 1930 року. Моя співрозмовниця оповідає, як за пацифікації тяжко побито без уся кої причини денисівську учительку Іванну Блажкевичеву:

„Принесли люди її в вереті, закривавлену, ледви живу . . . А совєти пізніше її замучили, живцем очі їй повипалювали..."

Питаюся, як зустріли громадяни Денисова совєтську армію 1939 року.

„Були ріжні люди. Дехто вірив, що комуністи зроблять добре, почали їм вірно служити. Дехто мусів служити, бо треба було людей своїх у сільраді. Однак найбільше було таких, що виділи, чого хочуть совєти і стояли від них осторонь".

Питаю її про колективізацію.

„Так, совєти почали заводити колгоспи. Люди не хотіли того. Був один дуже убогий селянин, що мав лиш хатину, але й він не пішов до колгоспу. Зайшов він розвідатися до сільради і питає чи то примусово. Йому сказали, що ні. „Ну то бувайте здорові", відповів цей селянин і пішов собі додому.

Панський фільварок у Денисові на початку розділено між селянами, але влада почала готувати селян до колгоспів і це викликало між населенням велике невдоволення.

Питаюся, як поводилося совєтське військо в околицях Денисова.

„Не можу нарікати. Були мовчазні, боялися казати, що в них на душі. Раз прийшов один наш чоловік з Тернополя і казав, що бачив, як один салдат напився і почав ганьбити комуністичну владу: — Добра, каже, наша земля, та за комуністами не можна прожити. Так його зараз взяла поліція, і не знати, що з ним сталося. Було не мало між ними, що хотіли помагати нашим людям, осбливо тим, яких призначено на Сибір. Не один з салдатів залишився в нас, коли німець почав війну, бо не хотіли битися за Сталіна. У нашім сусідстві лишився один, правдивий москаль, теж і він кляв Сталіна. Наші люди не сказали німцям, що між нами був совєтський вояк, бо він добрий був і помагав людям рятуватися від комуністичної влади.

„Не можна було й думати, щоб таку силу ми могли самі повалити. Люди вірили, що прийде війна. Тому, коли прийшов німець, то думали, що буде вільніше. Але німець повівся не ліпше від комуніста. Тому в Денисові казали, що коли б Гітлера й Сталіна зважити на одній вазі, то не знати, хто кого переважав би."

На совєтську мобілізацію денисівські громадяни не хотіли йти. Пізніше довелося за це тяжко платити. Одних взято на роботу до Німеччини, а хто лишився дома, то пізніше мусів тікати від большевиків, як вернулися совєти. Кого піймали, то посилали без зброї на фронт, немало хат попалено, людей постріляно або вивезено. Німці, як відступали, теж веліли людям іти до Німеччини.

— Так тепер розсипано нас по світу мов кленове листя, — каже денисівська громадянка і похитує головою. Згадала, які були добрі звичаї вРіднім Краю, яка тепла весна в Україні, не те, що в Німеччині. І цвіти у нас пахнуть, і цвітуть краще . . . Коби не той Сталін, то хоч зараз пішла б пішки додому, глянути на рідне село. Та чи застану там своїх людей?

Бабуся думає, що мало людей лишилося в Денисові, бо війна, заслання і терор вигубили дуже багато нашого населення. Бо те, що сталося в Денисові, повторилося в тисячах інших сіл усієї України . . .

Ми доїхали до міста, де мала висідати денисівська бабуня. За 3 дні іде її транспорт до Бремену і далі до Америки.

А. М.

Ольга Мак. Авторські права застережені!

„ЄЖОВЩИНА"

(Уривок з автобіографічних матеріялів).

15)

По недоспаній, повній переживань ночі, мені страшно хотілося спати, і очі мої мимоволі клеїлися. З трудом стримуюся, щоб не сісти на підлогу.

Аж ось відчинилися двері, і увійшло двоє нових людей: вартовий і новий „слідчий". Вони обмінюються з присутніми привітаннями і незначними зауваженнями, після чого старі відходять, а нові займають їхні місця.

Тепер для мене положення вияснюється! Таємничі слова начальника: „Ніхто тебе пальцем не торкне" виступають переді мною у всій повноті свого загрозливого значення, і ситуація, котра мені спочатку видавалася глупою і смішною, показується з іншого боку. Це був початок тортур!

Новий енкаведист знову питає мене, чи я буду признаватися, і діставши відмовну відповідь, з таким самим глупим виглядом, як і його попередник, заглиблюється в папери, не звертаючи на мене жадної уваги.

Через дві години знову приходить зміна, а я все стою, час до часу перекладаючи тягар з одної ноги на другу.

Та стояти де-далі стає все тяжче. Всі мускули мені терплять, а в нижній половині тіла почуваю невимовний тягар. Коліна мені починають дрібно тремтіти, а серце б'ється з великими перебоями.

Десь перед заходом сонця мені приносять якусь огидну, брудного кольору юшку, яку я випиваю так саме настоячки, і вивидять до убікації.

Кілька кроків туди і назад принесли мені велику полекшу, але не надовго. Повернувшись на старе місце і постоявши ще з півгодини, почув, що довго не витримаю.

— Чим це може скінчитися? — питаю себе. — Та вони ж можуть тримати мене так до повного виснаження і смерти! Це страшніше бійки і ламання костей! Треба сказати цьому йолопові, щоб відвів мене до начальника: хай покине цю дурну забаву!

Але — дивна річ! Поруч з тими міркуваннями і нелюдською втомою почуваю, що сам розмови не почну! Якась дивна сила сковує мій язик і зростає разом з моїми терпіннями.

Знову приходить зміна, приходить друга, а я все стою...

Десь уже коло півночі здавалося мені, що от-от упаду, але якось переміг себе і вже потім знаходився в стані якогось оціпеніння. Бачив, як мінялися вартові, чув, як мене щось питали, щось механічно відповідав, і стояв далі, стояв, як заклятий...

Памятаю ще, як уві сні, сяєво рожевого світанку, а потім — чорна прірва: зімлів!

Отямився вже в кабінеті начальника, облитий холодною водою.

— Ну, заарештований, — спитав той, — будете признаватися?

— Ні!...

Почував таку лінь і байдужість, що навіть не котів додати, що не маю в чому признаватися.

Мене знову відвели до кімнати ч. 22, і „допит" продовжався, як я потім довідався 10 день! Але я тоді цілковито стратив почуття часу, і в моїй голові плуталися дні, ночі, вартові, вихід „на двір", штовханці і окрики: „Ти! Стій! При допиті не можна сідати!". Часом все зникало, і наступало солодке небуття. А коли я приходив до дійсності, то все був облитий холодною водою. Пізніше, коли вже і вода перестала діяти, почали застосовувати якусь, очевидно, грубу голку, котра з невимосимим болем влазила в тіло.

Та, мабуть, і голка вже не діяла, бо одного разу я отямився не в знайомій кімнаті, лиш десь у підвалі. Високо вгорі загратоване вікно пропускало світло мрячливого дощового ранку, чи вечора — не можна було вгадати.

Я попробував поворохнути руками, ногами, попробував сісти — ніби все в порядку.

Живі? — почувся грубий голос з кутка, і, повернувши голову, я побачив на другій причі під протилежною стіною якогось чоловіка. Віку його не можна було пізнати, бо був зарослий і брудний.

—Та ніби живий! — відповів я, втішений, що коло мене є якась жива істота.

— Били? Ні?! А чого ж ти був, як мертвий?

— Не давали спати.

— Ага!... А слідчий хто?

— Начальник.

— Пацюк?

— Який пацюк? — здивувався я.

— Та начальник. Його так називають тут: „Пацюк"... Ти недавно тут?

— З двадцятого червня. А сьогодні яке число?

—Сьогодні вже тридцяте... Та ти ще маєш щастя! — заздрісно сказав в'язень.

— Щастя?! — знову здивувався я. — Чому?

— Бо „Пацюк" ще добрий! А от його заступник — „Воша" — о! То є сволоч!

— А по-моєму, то і „Пацюк" добра сволоч!

— Ну-у-у, — ні! Цього не кажіть! — енергійно заперечив мій співбесідник. — Все таки їх не можна порівнювати! „Пацюк" тільки не любить як хто впирається, і тоді б'є. А як хто покірний, то і папіросами частує і навіть їсти дасть, їй-Богу!

Оце зі мною сидів один, — бо я вже, браток, тут п'ятий місяць! — молодий якийсь..

(Дальше буде).

Никон Немирон

КІНЕЦЬ У. Г. А.

(СПОГАД З-ПЕРЕД 30 РОКІВ)

З початком 1920. р. з огляду на відступ денікінської армії, Українська Галицька Армія почала марш у напрямі Одеси. Цей марш відбувався в більшості на підводах, бо мужва була обезсилена; вона щойно тільки встала після тифу, або знов у дорозі занепадала в поворотний тиф. Багато хворих залишалося на місцях постою частин перед вимаршом, не знаючи, що їх чекає від надходячих з північного сходу большевиків, чи з заходу поляків, що перейшли устійнену договором з урядом УНР у вересні 1919 р. демаркаційну лінію Збруча й Стиру, щоб обсадити лінію Ушиці й Случі. З огляду на загальне захворіння тифом командантп частин У. Г. А. не змушували нікого до вимаршу; тимто з видужениців вирушали в дорогу тільки ті, що вважали для себе соромом вертатися домів під польську окупацію.

В часі своєї мандрівки на південний схід галицькі військові частини зустрічали малі групи галичан, що зневірившись в успішність дальших змагань У. Г. А. вертались домів. Їх не затримувано, тільки поодинокі стрільці допитувалися, звідкіля манджають і з яких повітів Галичини походять. Траплялися й сусіди й тоді рішені боротися до кінця подавали поворотцям: „Скажіть моїм, що стрічали мене здорового, я не вернуся, доки Польщу не проженемо"!

Затрималися частини У. Г. Армії після Йорданських свят на південно-східньому кінці Поділля в балтському й ольгопільському повітах. З Вінниці наспіла спершу вістка про створення галицького Ревкома, що увійшов у переговори з большевиками, згодом прийшов його наказ, щоби частини У. Г. А. не відступали з денікінцями, тільки заждали на червоних. Очолював цей Гал. Ревком Андрій Музичка, що опісля в 20-их рр. визначився як визначний дослідник української літератури на Радянській Україні, доки його большевики, подібно як інших, не зліквідували. Ревком взивав не слухати тогочасного Начального Вожда У. Г. А. ген. Осипа Микитку, який задумував перевести армію до Румунії, тільки його арештувати. Через те було вагання комендантів частин. Виконуючи наказ Начального Вожда 7-мий полк 4-тої золочівської бригади під проводом отамана Богуслава Шашкевича пробував справді дістатися на територію Румунії, але румуни його не пустили.

8-ий полк цієї бригади відокремився від неї ще після її повороту з большевицького фронту до Вінниці з кінцем жовтня 1919 р. До кінця 1919. р. перебував він у робітничих бараках цукроварні в Щедровій коло Летичева, де доповнений був спершу волинськими й подільськими новобранцями й де його мужва перехворувала на тиф. Виздоровці покинули Щедрову 2. січня 1920 р., і на Йордан дійшли до села Ободівки, ольгопільського повіту. В цьому розлогому родинному селі львівського мистця-маляра Олекси Новаківського скупчилися тоді останки кількох галицьких бриґад, з яких зорганізовано в лютому окремий самостійний курінь під командою відомого з чортківського пролому 7-го червня 1919 р. отамана Михайла Дибуляка. Стрільців стягнено з кватир по селянських хатах до будинків палати й двора польських ґрафів Собанських, де спершу містилася тільки команда 8-го золочівського полку. Замітне, що польська управа й служба двора зверталася до галичан чистою українською мовою, тоді, коли ободівські селяни вживали в своїй мові занесених з московської салдатчини москалізмів. Згодом у часах колективізації на Україні двір Собанських перемінено на колгосп „Червоний большевик".

З одною сотнею виздоровленців робив вправи пор. Петро Сайкевич (тепер лікар у Канаді), згодом відправлено одну сотню з пор. Ониськовом до залізничої станції Капустяни, де була цукроварня з польськими робітниками, що походили з колишньої двірської служби. Вони розправилися з трьома бандитами, що вдаючи большевицьких комісарів хотіли грабити..

Большевиків не було там до початків березня 1920 р.; кружляли тільки чутки про рейдуючу під проводом ген. Юрка Тютюнника армію УНР. До неї відійшли старшини придніпрянці, що переховувались в УГА., коли прийшов наказ совєтської командантури, щоб їх відіслати до їх розпорядження; пішли за ним й деякі галичани. Кілька днів перед 10. березня стягнено сотню з Капустян до Оборівки, де самостійний курінь з наказу Команди переорганізованої Червоної Української Галицької Армії — (ЧУГА) був розчленований; підстаршини й стрільці бриґад II. Корпусу УГА мали відійти до I-ої бригади УСС в Берлівці коло Бершаді, з I. Корпусу до сформованої II. бригади ЧУГА, з II-ої до III-ої бриґади. Старшини мали відійти до штибу й коша ЧУГА в Києві. Командувачем ЧУГА визначила совєтська військова влада Порайка, командиром I. бригади УСС Михайла Барана, галичан, що побуваючи в Московщині перейшли комуністичний вишкіл. З стрільців, що прибули з Слободівки створено 9-ту сотню I. полку УСС (3-ту сотню III. куріня). Командантом I-го полку був сотник Зенон Носковський, командантом III-го куріня був буковинець пор. Сократ Іваницький (згодом д-р прав, чоловік відомої нашої співачки Синенької-Іваницької), команду 9-ої сотні обняв спершу пор. А., але коли він за день awansував на полкового політкома, після нього був сотенним пор. Галушка.

В Берлівці відсвятковано Шевченківські роковини; була відправлене богослуження нашими священиками в часі якого були вміщені менші жовто блакитні прапорці по обох боках більшого червоного. Згідно з розпорядком Галицького Ревкому, старшини й стрільці ЧУГА чіпляли під жовто-блакитну кокарду (золотий тризуб на синьому тлі або жовтий лев на синьому тлі) червону шматку. Але прикінці існування „самостійного куріня" був наказ зняти жовто-блакитні кокарди, але його не всі виконали. І щойно, коли наступного дня після Шевченкових роковин ми машерували під Бершадь, низький ростом, грубенький і шепелавий курінний політком чіплявся тих стрільців, що мали жовто-блакитну кокарду, з докором, що „товариш головнокомандувач ЧУГА буде гніватися за непослух". З нього глузували стрільці і чіпляли назад жовто-блакитні кокарди, коли він відійшов.

(Кінець буде)

БОГДАН ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ У СВІТЛІ ПОЛЬСЬКОГО ІСТОРИКА-ПІЛСУДЧИКА.

У статті з нагоди роковин повстання гетьмана Богдана Хмельницького („Свобода" з 2 червня 1950, ч. 126) згадав п. Іван Кедрин, що „польський історик нових часів, проф. Ольґерд Ґурка, „розбронзовив" Сєнкевича книжкою „Огнєм і мечем в свєтлє правди гісторичней". Дехто з читачів „Свободи" міг би подумати, що в цій книжці наш гетьман дістав бодай таку вірну оцінку, на яку здобувся раніше померший у 1918 р. польський історик Людвик Кубаля, яку залюбки цитували всі українські історики, що зайнялися характеристикою Богдана Хмельницького. Тенденцією праці Ґурки було невірне представлення мотивів козацького повстання, тільки „регабілітація" Богдана Хмельницького як „польського шляхтича", що підняв „бунт (рокош)" подібний до „рокошу" польських магнатів і шляхтичів Зебржидовского й інших. Заки появилася ця праця д-ра Ґурка, доцент львівського університету в 20-х рр., мав доповідь на цю тему на засіданні Польського Історичного Т-ва, що відбулося в семинарі Історії Польщі цього ж університету. З цікавости були приявні деякі українські студенти-історики, серед них і автор цих рядків, і всі ми виходили огірчені новою методою польського історика — поборюванням польської історичної повісті Сєнкевіча викривлювати хитро нашу історію. Сам Ґурка, як доцент був — треба признати — культурний і товариський супроти студентів. В часі першої світової війни був польським леґіоністом і після війни вернувся на доцентуру з війська з рангою майора. Тому, що його праця про „Огнем і мечем" була написана в дусі польської політики табору Пілсудского, що змагала до співжиття з українцями, але, щоб вони повернули до стану „gente Rutheni natione Poloni", не диво, що польське міністерство під її впливом забрало повість Сенкевіча „Огнем і мечем" із шкільних бібліотек як обовязкову шкільну лектуру.

Никон Немирон.

ЛИСТИ З АМЕРИКИ

2. Пам'ятаймо про кіно!

Ті кіно-фільми, що тепер ідуть у наших кінотеатрах, рано чи пізно потраплять закордон і їх побачать мільйони людей у різних країнах світу. В самій лише Европі 110 мільйонів чоловіків і жінок щороку ходять дивитися на американські філми, які отже в Европі збирають більше глядачів ніж тут, в Америці.

Без сумніву, богато з наших читачів недавно були вкіно. Які ж чарівні картини вони бачили на екрані? Може то був „бойовик", де бандити билися на вулицях з поліцією? А може хто у романтичному настрої і ходив дивитися на фільм з прекрасною кінозіркою, де героїня одягнена в розкішні сукні і живе в розкішному будинку-палаці.

А потім, як наші глядачі йшли до дому тихими вулицями свого міста, проходили біля будинків сусідів, бакалійних крамничок і аптек, зачинених на ніч, то чи не всміхалися вони, згадуючи тих бандитів у кіно, чи не дивувалися — як той Голівуд вигадав такі фантастичні пригоди, як були у прекрасної героїні. А назагал кіно-фільм був хорошою вигадкою, приємною розвагою після робочого дня.

Але ті ж самісінькі кіно-фільми зовсім інакше сприймаються закодоном! Там люди думають, що наші кіно-фільми і дійсно показують правду! Бачивши бандита на екрані, вони думають, що це правда, що наші міста й містечка повні банд. Дивлючися на казкову героїню, люди думають, що в Америці і справді люди живуть так, як живе вона в кіно-фільмі. Якщо ж навіть ті люди в далеких країнах самі не подумають, що ці фільми одбивають правду життя, то завжди знайдеться хто-небудь, — щоб злоєливо прошепотіти їм на вухо: „Гляньте на тих американців, та чи ж вони не брутальні! А Ви помітили, які вони багаті?"

Що ж можуть тут допомогти листи з Америки? Як вони можуть перебороти ту фалшиву уяву про Америку, що мимоволі приносить кіно.

Поперше, що б не написали американці своїм рідним і друзям на батьківщині — все допоможе показати Америку в правдивому світлі.

Якщо в листах пишеться про наше життя, про щоденні події і маленькі радощі, про невеличкі розчарування і про надії — то люди закордоном діставатимуть правдиву уяву про наше життя. Люди почнуть казати: „А може кіно не так-то вже показує справжнє життя в Америці! От мій приятель в Америці живе зовсім не так, як герої американських кінофілямів. Поскільки я знаю, в нього ще ніколи не стріляли бандити..."

І це буде початком правди. Потім поступово правдива уява заступить місце фалшивої.

А крім того, може хтось із тих, що пишуть листи, захоче навіть безпосередньо написати про кіно. Він міг би написати своїм друзям та рідним приблизно так: „Ми чули, що Ви ходите дивитися на американські кіно-фільми і думаєте, що вони правдиво відбивають життя в Америці. Звичайно, бувають і серійозні фільми, але ми дивимося на більшість з них майже як на казку. Погані люди грають в них таку ж ролю, як у нашому дитинстві грали чорти, дідьки, грабіжники, велетні, чи ще якісь страхіття, а красуні-героїні — грають ролю чарівних мавок, королівен..."

Отже кожний, хто береться за перо, щоб написати закордон, нехай пам'ятає про кіно. Єдиний лист може створити більше переконливу картину, ніж весь блиск і могутність Голівуду.

Це є стаття з серії щотижневих статтів, поширюваних тепер Загаляною Радою Американської Єдности з метою допомогти американським громадянам ширити правду про Америку по всьому світу. Якщо у Вас єсть якісь питання або побажання щодо того як зробити родинні або ділові листи ще ефектовнішою зброєю у поході за правду — то напишіть листа до редактора, або до Загальної Ради Американської Єдности на адресу:

Common Council for American Unity, 20 West 40 Street, New York 18, N. Y.

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(Нотатки з совєтської преси)

Чумиза на Львівщині

Китайське просо чумизу, яке широко почали пропагувати в минулому році, замандрувало вже до нових колгоспів на Львівщині. Плян сівби чумизи колгоспи Львівщини виконали на 107%.

Донецький Басейн

Донецький басейн залишається найважливішим вугільним районом СССР. Він дає вугілля половині металюргійних заводів, двом третинам паровозів і трьом чвертям електростанцій цілого СССР. Продукція вугілля Донбасу в останньому часі не вдоволяє совєтської влади. В Україні широко поведено набір молоді до шахт, а в самому Донбасі завзято аґітують за „соціялістичне змагання" з шахтами Кузбасу.

Навіть українці винахідниками

В 1883 р. бельгієць Рісельберг отримав патент на систему телефонування по телеграфічних проводах. В цьому році совєти нагадали, що цей винахід не належить бельгійцеві, а полтавчанові прізвищем Ігнатіїв. Він два роки перед бельгійцем почав телефонувати по телеграфічних проводах.

В українських садах

Овочеві дерева в Україні рясно зацвіли. В садах, на цитрусових плянтаціях і на виноградниках провадяться весняні роботи. Зокрема пишно цвітуть сади Буковини, в яких багато черешень.

Спортсмени-першуни

В Москві закінчилися змагання за особисту першість СССР в плаванні. Киянка Марія Гавриш здобула три золоті медалі чемпіона СССР з плавання стилем брас на віддалі 100, 200, і 400 м., при чому встановила два нові всесоюзні рекорди. По два рекорди УССР встановили Людмила Абросимова, кияни Гребельник та А. Драпій.

(У. Думка)

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА—ЦЕ СИЛА

НА МОГИЛІ МИХАЙЛА ГАЙВОРОНСЬКОГО

З приводу Зелених Свят, цих традиційних поминків на могилах б. вояків і найрідніших нам, відвідало Братство УСС. могилу Гайворонського.

В суботу 27 травня зібрався на цвинтарі св. Івана в Брукліні гурт колишніх Січових Стрільців під проводом от. Н. Гірняка та близькі приятелі Покійного. Явився і місцевий парох, теж б. УСС, колишній Апостольський Візитатор у Німеччині, о. Вояковський.

В соняшне, погідне пополудне, на бездеревному пісковому склоні кладовища, де спочив сном вічним співець Стрілецької Слави, відправив о. Вояківський панахиду при жалібному співі Братства УСС. Панахида закінчилася Стрілецьким „Вічная Память", причому на могилу, в головах якої зеленіють два пової, плекані ще за життя Покійним, зложили учасники китиці квітів, а разом із цим вияви глибокої пошани приявній Дружині Покійного, д-р Неонілі Пелехович-Гайворонській.

Розходячись після панахиди домів, учасники поминок постановили ще більшим гуртом відвідати могилу Гайворонського в перші роковини смерти, у вересні ц. р. Тоді відбудеться посвячення памятника на цій могилі, Заупокійна відправа в церкві та Академія для вшановання Памяті Покійного. Академію намітила влаштувати місцева станиця Братства УСС.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ДАТОК ЗЛОЖИЛИ:

Ліста ч. 3.

Еликвіпа, Па: Брацтво св. Миколая (120 Від. УНС) $50.
Бебилон, Л. А., НИ: Іван Мудрий $10.
Балтимор, Мд.: Григорій Шулька $50, др. П. Оришкевич, Воолодимир Стельмах, В. Захарків, Остап Хархаліс, Микола Вурий, Іван Смоляк, по $10, Степан Максимович, Т.. Кащак, Анна Тремба і Яків Семенків по $5, Роман Ваврикіів, Надія Белень, Юрко Корецький, Дмитро Біян і І. Мармаш по $1.
Бофало, НИ: Василь Макух і др. Теодор Парфанович по $10, Ольга Дядинюк $6.
Брайтон, Масс: Орест Казанівський $10.
Бронкс, НИ: Осип Брелюс і Антін Дяк по $10.
Бруклин, НИ: інж. Василь Перегінський, Анастазія Озарків, Володимир Кобзар, К. Миронюк і мгр. Гнат Баранюк по $10, Філ. Лукіянович і Наталія Лукіянович по $5.
Бріджпорт, Кан: Українська Православна Церква $25, о. Андрій Бек, Петро Бойчук і Василь Бабій по $10.
Калвертон, Л. А., НИ: Василь Кий $10.
Честер, Па: А. А. Рощаковський $20.
Шікаго, Ілл.: Союз Українок (22 Відд.) $25.
Клівленд, Ог.: Т-во І. Франка $25, Мих. Стефаник $12,50, Петро Модний, Мих. Шміґельський по $10, Антін Бенес $7, Юрій Коцішевський, Василь Мурам, Микола Задорецький і Осип Маґоцький по $5, Григ. Голубець $3, Семен Бобко $3, Евдокія Пискливець, Іван Тарнавський, Дмитро Гавриляк, Степан Морозович і Марія Пашковська по $2, Микола Піхурко $1.
Клифтон, Н. Дж.: Олександер Сороковський $10.
Куртис Бей, Мд.: Іван Сютрик, Ю. Брухальський, Омелян Солоненко, Матвій Бугай, Волод. Ганас, Ольга Дівнич, Олександер Дуда, Іван Макуха, Онуфрій Скушка, Іван Дуда і Волод. Шавалда по $10, Яким Семенюк, Іван Іванюк, Антін Хімяк, Микола Турик, Юліян Манастирський, Теодор Царик по $5, Марія Шандровська, Марія Любунець, Анна Кочан, Ангелина Галан по $2; Олександра Іваневич $3: П. Дямчук, Софія Бойко, Текля Язнік, М. Любунець, Йосифа Ворч, Майк Папіш, Микола Добродій, Іван Папіш, Іван Кочан і Еміліян Винницький по $1.
Елмайра Гейтс, НИ: Церква св. Миколая і Іван Чопко по $10.
Ферибoлт, Мінн: Василь Ґарбер $10.
Форествилл, Конн.: о. Петро Піх $10.
Гемтремк, Міш.: Український Конгресовий Комітет $150.
Гелена, Монт.: др. Мих. Мичковський $12, Микола Лисаковський $10.
Геркімер, НИ: Осип Ліщинський із свята Шевченка $31,50.
Ірвінґтон, Н. Дж.: Мирон Литвин $25, Богдан Дацківський і Роман Набережний по $10.
Джерзі Ситі, Н. Дж.: Чорноморська Січ $50.
Йонґстовн, Ог.: о. Степан Бачинський і Антін Когут по $10.
Єнктон, С. Дак.: др. Климентій Мельник $10.
Луісвилл, Кент.: др. Александер Цибрівський $10.
Милвилл, Н. Дж.: Михайло Гандзюк $25.
Мінneаполіс, Мінн.: Українська Жіноча Рада при Укр. Прав. Церкві $10, о. Андрій Кіст $5.
Маркет, Міш.: Павло Головатий $10.
Нюарк, Н.Дж.: Пропов. В. Кузів $25, В. Салабун, Й. Баранюк, і Мудровський разом $20. Джон Романишин $15.
Ню Гейвен, Конн.: о. Рейнарович $20, о. А. Борса $15, Франко Вирстюк $25, Антін Маланчук $15, Віра Здеб, Марія Галущак, Антін Кравчук, Микола Духновський і Ілля Городецький по $10, Роман Лисяк і Григорій Гіна по $5, Василь Калина $2.
Ню Йорк, НИ.: П. Стасюк $50, Михайло Брунець $25, Іван Гребеняк, Анна Сітницька і Волод. Ривак $10, Іван і Софія Козаки $10, Осип Саноцький $10, Дамян Захарченко, Анна Ривак і Софія Топольницька по $5, Омелян Павлина $2, Н. Я. $1.
Оліен, НИ.: Григорій Романенко $10, Г.П. $1.
Пассейк, Н. Дж.: Остап і Лідія Кузик $15.
Пеорія, Ілл.: Петро Саламаха $10.
Перт Амбой, Н. Дж.: Анна Ратич, Ростислав Ратич, Любомир Ратич і Ганна Ратич по $2.
Принс Бей, Ст. А., Н. Дж.: др. Степанія Коренець $10.
Филаделфія, Па.: Василь Чередарчук й Оксана Чередарчук по $10.
Овінґс Миллс, Мд.: Марія Попович $10.
Рачестер, НИ.: Волод. Чорненький $20, Іван Бандура й Дмитро Вирста $10.
Садиктон, Конн.: Петро Салабай $10.
Сан Франціско, Кал.: Галина Гриневич $10, Дмитро Дучинський $5.
Сейнт Луїс, Мо.: Осип Новицький із Шевченківського свята $103,60.
Стефлетон, Н. Дж.: Іван Макар $25.
Стюбнервилл, Ог.: Богдан Лончина $10.
Сиракюз, НИ.: Мирон Кузьма, Анна Курилко й Богдан Курилко по $10.
Вилмінґтон, Дел.: Микола Кохан $10.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК

Відбулися Окружні Наради ОДВУ

В неділю, дня 21 травня 1950 року, відбулися в Ню-Йорку Окружні Наради ОДВУ. На наради прибуло біля 40 делеґатів і гостей. О год. 10.30 хв. відкрив наради п. Григорій Кальба, вітаючи присутніх. З черги приступлено до вибору Президії нарад, в висліді якого дра Володимира Михайлова покликано в характері голови Президії, а п. Марію Повх секретарювати.

Відтак Голова Президії передав слово секретареві Центральної Управи ОДВУ п. Володимирові Шемердякові. Той першусього вибачає проф. Олександра Неприцького - Грановського за відсутність, щоб потім в одногодинній промові з'ясувати присутнім всі болючі питання української сучасности.

З важніших думок, що їх кинув секретар Центральної Управи, є низка таких, що їх варто передати до відома всього громадянства.

ОДВУ допомагатиме визвольним змаганням українського народу, морально і матеріяльно, аж до часу повного визволення України від всіх окупантів. Є два роди праці, що її веде ОДВУ. З однієї сторони це підримка українському народові в його змаганнях до волі, і з другої, це посилення праці для розбудови українського життя тут в Америці. ОДВУ прийде з поміччю українським революційним силам, що активно змагаються за волю України. Буде теж поборювати комуністичні п'яті колони серед українців і інших народів в свідомості, що цим наближається і день визволення України від жорстокої московської окупації. Розглядаючи життя американських українців, промовець ствердив, що великою перешкодою в праці серед українців в Америці є віроісповідні, реґіональні й партійні спори, що переходять часом межі пристойности.

Говорячи про світ ідей, що мають основне значення для визвольного руху, промовець вказав на український націоналістичний рух, що не зважаючи на численні перешкоди, залишається безспірною цінністю української спільноти. Всі ті, що говорять про мниме „банкроцтво" українського націоналізму, й стараються його „убить" — не мають активного відношення до української дійсности, й живуть утопіями. Націоналізм житиме разом з українським народом, так як живуть і вмирають націоналізми інших народів. Промовець вказав, що тільки скрайні іґноранти можуть кинути тезу про „банкротство". Дійсність доказує нам, що власне в цю пору життя земного глобу знаходиться під спекторо до біло розпечених націоналізмів. Нам тільки страшно до цього признатися, а наші історичні вороги й люди з рабською психікою серед українців, йдуть по дуже однаковій дорозі. Може під різними назвами, але духове підложжя кожного народу формується в горнилі націоналістичних ідей. Як найбільш цікаві приклади промовець назвав СССР і Америку. Може певні прояви українського націоналістичного руху відбігли від визначених доріг, і може певні відгалуження зле інтерпретували націоналістичні ідеї. Та це в нічому не зміняє суті націоналістичного руху. Постаттями, що вповні відчули й зрозуміли свою добу й остаточно поклали тривкі основи під українську націоналістичну духовість — були сл. п. Микола Хвильовий і сл. п. др. Олег Кандиба Ольжич, а за ними когорта їхніх послідовників. Обличчя визвольного руху, й революційна Україна, що виросте з майбутніх змагів нестиме перед собою синтезу духових прапорів двох велетнів духа — Хвильового й Ольжича.

Повертаючи до практичних проблем українського життя, промовець сказав, що в ОДВУ не існує конфлікт на реґіональному чи віроісповідному тлі, нема теж серед нас поділу на „стару й нову" іміґрації. Всі ми об'єдналися в ОДВУ для творчої праці в користь Америки й України, та повинні до такої єдности, співпраці й зрозуміння кликати всіх українців. Це зокрема конечне тепер, коли переселення й доля української еміґрації стає найбільш тривожним питанням нашої спільноти. Промовець закликав присутніх до всесторонньої піддержки ЗУАДК, що сповняє найбільш потрібну працю в нечуваних трудноwщах.

Центральна Управа боліє над тим, що молодь українська роджена в Америці не може знайти спільної мови з своїми братами прибувшими з Европи. При цьому кидається в-вічі, що повстяють тут організації, між якими поза назвою, нема найменших ріжниць. Боліє теж Центральна Управа над тим, що американсько - українська спільнота, в таку дуже переломову й тривожну добу має аж так багато причин в свойому лоні, які перешкоджають її виконати свій обов'язок супроти українського народу. Зокрема терпить на цьому пропаганда української справи перед американським урядом та перед іншими народами світу. Жах большевицької окупації в Україні наказує нам об'єднувати й зміцнювати наш фронт боротьби проти комунізму.

Після промови секретаря Центральної Управи ОДВУ, розвинулась дискусія й промовець відповідав на низку доповнюючих порушені теми питань.

Дискусія виявила, що присутні вповні відчувають відповідальність та небезпеку сучасного етапу міжнародніх та внутрішньо - українських відносин, й мають зрозуміння для праці своєї Центральної Управи. Дискусія продовжувалася й після перерви на обід, й у її ході виникнула ще не одна цікава проблема.

Згодом п. др. Галина Лащенко виголосила прекрасний реферат про завдання й ролю українського жіноцтва в житті нашої спільноти. Реферат був принятий невгаваючими оплесками.

В висліді проведених Окружних Нарад ОДВУ постала Окружна Управа ОДВУ до якої вибрано слідуючих учасників нарад: п. Володимир Різник — голова, п. Григорій Кальба — секретар, пані Анна Гладун та пп. Володимир Череватюк, др. Володимир Михайлів та мґр. Андрій Повх — члени. Окружна Управа ОДВУ відбуватиме щотижневі сходини та розділить між своїми членами біжучу працю.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАГО, ІЛЛ. — Бр. св. Стефана, від 221, повідомляє членів і членниць, що місячні збори відбудуться в неділю, 11. червня, в год. 12:30 попол., в Домі Від. УНСоюзу, 841 N. Western Ave. На порядку дня є важні справи. Делеґати будуть здавати конвенційний звіт. Тому, що ці збори будуть дуже інтересні, просимо всіх членів й членниць до чисельної участи. — Ф. Васильовський, предс.; Д. Максимюк, кас.; Т. Шпікула, секр.

АМСТЕРДАМ, Н. Й. — Тов. Івана Франка, від. 266, повідомляє своїх членів і членкинь, що піврічні збори, відбудуться в суботу, 10. червня, о год. 7:30 веч., в галі церковній. Буде справоздання делеґатів з Конвенції. Прийдіть усі, члени і не члени, а довідаєтеся дуже багато, що Конвенція зробила для українського народу. — В. Труфин, секр.

САВТ ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. — Чергові сходини членів Від. 312, відбудуться в суботу, 10. червня, о год. 8. веч., в церковній домівці. Прошу точно прибути. — Добайло, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Тов. „Сокіл", від. 336, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 11. червня, о год. 1-ій попол., в Укр. Нар. Домі, 2255 W. 14th St. Проситься всіх членів прийти на збори, та послухати звіту делеґатів з Конвенції УНСоюзу. — Я. Дзядига, рек. секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Тов. „Дністер", від. 430, подає до відома всім своїм членам, що збори відбудуться в неділю, 11. червня, в год. 12-ій вполудне, в Укр. Клюбі при Franklin St. На порядку дня буде звіт делеґатів з Конвенції, збирання вкладок та інші пильні справи. Окремих повідомлень з огляду на зайві витрати висилати не будемо. Просимо всіх шановних членів явитись і вплатити біжучі вкладки і вирівнати задовження. — О. Бакай.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Укр. Доп. Тов. „Дністер", від. 361, повідомляє своїх членів і членкинь, що звичайні місячні збори, відбудуться в суботу, 10. червня, точно в год. 8. вечером, в домівці Українських Ветеранів, при 80 St. Marks Place "Sheibs House" New York City. На зборах буде звіт з Конвенції УНСоюзу, як рівнож є дуже важні справи до полагодження. Уряд Товариства „Дністер" пригадує своїх членам і членкиням, щоби не занедбували своїх членських обовязків, які вони прирекли для Товариства, а іменно повинні приходити на кожні збори, що є святим обовязком кожного члена. Як рівнож не занедбувати членських вкладок, як для Тов., так і УНС, бо впротивному разі, Товариство буде змушене поступити після статуту. Також і нові члени легковажать собі з вплачуванням вкладок і занедбують збори, де не в одному разі їх присутність є конечна і вирішальна. Отож Уряд Тов. просить, щоби таке більше не потрібно було пригадувати. — М. Малетич, предс.; П. Кучма, фін. секр.; І. Шамен, кас.; І. Герцик, рек. секр.

„ЛИС" ВИХОДИТЬ 2 РАЗИ В МІСЯЦЬ
"THE FOX", P.O. Box 394, Cooper Sta., New York 3, N. Y.

В девяту річницю смерти бл. п.

ОЛЕКСАНДРА ДОЦЕНКА

Полковника і Старшого Ад'ютанта Головного Отамана Військ У.Н.Р., відбудеться в Ню Йорку ПАНАХИДА В НЕДІЛЮ, ДНЯ 11-го ЧЕРВНЯ, о год. 12. полудня в Православній Церкві св. Володимира, вул. 14, на яку запрошує, товаришів по зброї, приятелів і знайомих

ДРУЖИНА і МАТИ.

Вступайте в члени У. Н. Союзу

ТАРЗАН, ч. 2361. Стріл навмання.

На команду Тарзана ловці піднялися до стрілу.

Та миттю малпочоловік пустився на дику роботу. Він швидко підставив ногу Манзенові...

...а водночас пхнув одного з двох інших проти їхнього товариша.

Коли ловці в переполосі пігнали вділ, один дикий вистріл пігнав в сторону слона.